C/2024/6869

28.11.2024

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse

Fremme af solidaritet mellem generationerne i Europa – en horisontal EU-tilgang

(initiativudtalelse)

(C/2024/6869)

Ordfører: **Krzysztof BALON**

Rådgiver: Agnieszka CHŁOŃ-DOMIŃCZAK (for ordføreren, Gruppe III)

Plenarforsamlingens beslutning	15.2.2024
Retsgrundlag	Forretningsordenens artikel 52, stk. 2
Kompetence	Sektionen for Beskæftigelse, Sociale Spørgsmål og Unionsborgerskab
Vedtaget i sektionen	4.9.2024
Vedtaget på plenarforsamlingen	18.9.2024
Plenarforsamling nr.	590
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	158/1/7

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. EØSU har i sine tidligere udtalelser hilst EU-strategien for unge ([1]) velkommen og foreslået en ny europæisk strategi for ældre ([2]). I den sammenhæng opfordrer EØSU også Kommissionen til at vedtage en koordineret, tværgående EU-tilgang til solidaritet mellem generationerne med fokus på at sikre både unges og ældres rettigheder såvel som deres fulde deltagelse i samfundet og økonomien, herunder når det kommer til beskæftigelse, uddannelse og kultur. I lyset af de demografiske udfordringer bør den også indgå i kriterierne for vurdering af, hvorvidt lovgivningen og andre EU-dokumenter bidrager til at indfri målene i artikel 3, stk. 3, i TEU: »Den [...] fremmer [...] solidaritet mellem generationerne«.

1.2. Som et første skridt i denne retning opfordrer EØSU Kommissionen til at offentliggøre en grønbog om solidaritet mellem generationerne. Grønbogen kan i sammenhæng med velfærdsstaten omhandle de udfordringer, muligheder og løsninger, som anføres i nærværende udtalelses afsnit 3, på områder såsom arbejdsliv, seniormarked, pensionssystemer, sundheds- og plejetjenester, lokaludvikling, boliger, mobilitet, klimapolitik, livslang læring samt deltagelse og frivilligt arbejde.

1.3. Udvalget opfordrer endvidere medlemsstaterne til at udveksle bedste praksis på disse områder og til at gennemføre anbefalingerne i nærværende udtalelse.

([1]) Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Det Europæiske Råd, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Engagement, netværk, mobilisering: En ny EU-strategi for unge (COM(2018) 269 final) (EUT C 62 af 15.2.2019, s. 142).

([2]) Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om en europæisk strategi for ældre (EUT C 349 af 29.9 2023, s. 28).

1.4. EØSU tilskynder også Kommissionen til at vedtage en henstilling, hvor medlemsstaterne opfordres til at tage de tværgenerationelle aspekter på arbejdsmarkedet i betragtning, navnlig ved at fastsætte rimelige og retfærdige beskæftigelsesstandarder for alle generationer og sikre de forskellige generationers deltagelse og samarbejde på arbejdspladsen. Trygge ansættelseskontrakter, en sikker og tilstrækkelig indkomst samt muligheder for efteruddannelse bør indgå som centrale dele af disse standarder.

1.5. Udvalget mener endvidere, at dialog, retfærdighed og solidaritet mellem generationerne bør behandles og indarbejdes i Rådets konklusioner.

1.6. EØSU efterlyser, at solidaritet mellem generationerne gøres til et af målene for Den Europæiske Socialfond i den flerårige finansielle ramme for 2028-2034 og gennemførelsesbestemmelserne hertil.

1.7. Civilsamfundsorganisationerne og arbejdsmarkedets parter har en vigtig funktion, når det gælder om at fremme solidaritet mellem generationerne. De spiller en central rolle med hensyn til planlægning og gennemførelse af de specifikke politikker, der nævnes i denne udtalelses afsnit 3. Mange af dem repræsenterer forskellige generationer og fokuserer på at levere sociale tjenester i samarbejde med frivillige fra alle generationer. EØSU ønsker at arbejde tæt sammen med de berørte organisationer om at gennemføre anbefalingerne i denne udtalelse.

1.8. EØSU støtter initiativet fra civilsamfundsorganisationer, arbejdsmarkedets parter samt europæiske og nationale institutioner til fortsat at fejre EU-dagen for solidaritet mellem generationerne ([3]) den 29. april, som markerer en årlig milepæl i indsatsen for at skabe fortsat opmærksomhed om og fremme solidariteten mellem generationerne i hele EU.

1.9. EØSU bifalder planerne om at udpege en kommissær med ansvar for retfærdighed mellem generationerne ([4]). Som et modsvar fra hjemstedet for det europæiske civilsamfund vil udvalget overveje at afholde et forum for solidaritet mellem generationerne til udveksling af oplysninger og erfaringer på området, evaluering af eksisterende samt udvikling af nye koncepter og strategier for solidaritet mellem generationerne og – i samarbejde med Kommissionen – overvågning af gennemførelsen af anbefalingerne i udtalelsen.

2. **Baggrund**

2.1. Aldersstrukturen i befolkningen i EU-27 er under forandring. Fra 2002 til 2022 steg 65+-aldersgruppens andel af befolkningen fra 16 % til 21 % ([5]). Antallet af personer på 65 år eller derover pr. 100 personer i alderen 15-64 år forventes at stige fra 33,3:100 i 2023 til 45,5:100 i 2040 og til 59,7:100 i 2100 ([6]), hvilket betyder, at der for hver 100 personer mellem 15 og 64 år til den tid vil være 59,7 ældre. I 2002 var der 14 494 144 personer over 80 år i EU, hvilket svarer til 3,38 % af den samlede befolkning i EU i 2002. I 2022, var der 27 102 994 personer over 80 år i EU, hvilket svarer til 6,07 % af den samlede befolkning i EU i 2022. I 2040 forventes der at være 39 663 244 personer over 80 år i EU, hvilket svarer til 8,78 % af den samlede befolkning i EU i 2024. Dette skaber også udfordringer, når det gælder pensionspolitikker og adgangen til sundhedstjenester og sociale tjenester.

2.2. I kombination med flere kriser inden for klima, demokrati og sikkerhed, hvis konsekvenser især rammer unge og de kommende generationer, skaber denne demografiske tendens et presserende behov for at udforme en ny politisk tilgang til solidaritet mellem generationerne i Den Europæiske Union.

([3]) Den europæiske dag for solidaritet mellem generationerne blev indført i 2009 af Europa-Parlamentet og Kommissionen som led i det europæiske år for solidaritet mellem generationerne. Den har til formål at gøre opmærksom på betydningen af solidaritet mellem generationerne samt fremme dialog og samarbejde mellem mennesker i alle aldre. Dagen fejres hvert år den 29. april.

([4]) https://commission.europa.eu/document/download/e6cd4328-673c-4e7a-8683-f63ffb2cf648_en?filename=Political%20Guidelines%202024-2029_EN.pdf, s. 19-20.

([5]) Demography of Europe – 2023 edition, citeret fra Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs's udtalelse — The impact of demography on Social Europe (EUT C, C/2023/6867, 28.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6867/oj).

([6]) Projected old-age dependency ratio, citeret fra Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs's udtalelse — The impact of demography on Social Europe (EUT C, C/2023/6867, 28.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6867/oj).

2.3. I nærværende udtalelse fokuseres der på alle generationers behov og bidrag, navnlig de specifikke udfordringer og muligheder, som ældre og unge står over for. Udarbejdelsen af analyser, hvor de unges og de kommende generationers perspektiv medtages, kan og bør bidrage til bedre og mere skræddersyede politikker, som også kan håndtere de kommende generationers problemer. Alle generationer – også de kommende – skal have ret til at kunne efterleve deres kerneværdier og få deres behov opfyldt. Regeringerne bør proaktivt fremme retfærdighed og dialog mellem generationerne samt solidaritet ud fra et offentligt forvaltningsperspektiv og udarbejde politikker og stille tjenester til rådighed for forskellige aldersgrupper på retfærdig vis, så de opfylder alle generationers behov og forventninger uden at stille nogen ringere end andre ([7]). Dialog mellem generationerne kan som en særlig form for civil dialog bidrage til politikker, der tager højde for forskellige tendenser og fremtidige scenarier. Retfærdighed, dialog og solidaritet mellem generationerne er afgørende for at bevare demokratiet, den sociale samhørighed og den europæiske levevis.

2.4. Solidaritet mellem generationerne er afgørende for at nå målene for bæredygtig udvikling. Det handler også om deling af viden, færdigheder, kulturelle normer og traditioner samt gensidig støtte og sammenlægning af ressourcer. Derudover drejer det sig om at fremme en tilstrækkelig levestandard for alle aldersgrupper. Alt dette sker på baggrund af demografiske ændringer: ændringer inden for familiestruktur, fertilitet, forventet levetid, levevilkår og migration.

2.5. Solidaritet mellem generationerne er også afgørende for at bekæmpe den forskelsbehandling på grund af alder, som rammer både ældre og unge, samt uligheder mellem generationerne i tilknytning til den aktuelle demografiske udvikling. Det er vigtigt at udforme socialpolitikker og -tjenester, der er baseret på en livscyklustilgang, og som er retfærdige, tilgængelige og til rådighed for alle aldersgrupper. Unge og ældre udsættes ofte for forskelsbehandling udelukkende på grund af deres alder. Rapporten om aldersdiskrimination, som WHO offentliggjorde i marts 2021 ([8]), fremhæver de aldersrelaterede hindringer, der stadig findes på forskellige områder af livet såsom beskæftigelse, deltagelse i det politiske liv samt inden for sundhed og retsvæsen.

2.6. Solidaritet mellem generationerne er også afgørende for at få bugt med forbrugersamfundets subkultur, hvor »evig ungdom« hyldes som en særskilt værdi, der langt fra deles af alle unge. Desuden florerer der stadig gensidige stereotype forestillinger og fordomme mellem generationerne. I de negative stereotyper om aldring, herunder mediernes afbildning, fremstilles ældre mennesker som syge, afhængige og bekostelige for samfundet, og unge fremstilles som uerfarne, dovne, upålidelige og egoistiske.

2.7. Solidaritet mellem generationerne er afgørende for at opbygge et retfærdigt og bæredygtigt samfund og økonomisk velstand, gennemføre den europæiske søjle for sociale rettigheder og sikre holdbarheden af både det repræsentative demokrati og deltagelsesdemokratiet i Den Europæiske Union. Hvad angår sidstnævnte, er projekter på tværs af generationerne af stor betydning, da de styrker ansvarsfølelsen for almenvellet. Desuden kan »samtidsvidner« spille en vigtig rolle, når det kommer til at styrke prodemokratiske holdninger, ved at præsentere unge for virkelige erfaringer fra lande med diktatur, mens unge omvendt kan give nye perspektiver på nyopståede udfordringer og muligheder.

2.8. Solidaritet mellem generationerne bør også praktiseres intensivt i civilsamfundsorganisationer såsom foreninger, i arbejdsgiverorganisationer og fagforeninger samt i politiske partier.

2.9. Familielivet er et andet vigtigt aspekt af udviklingen af solidaritet mellem generationerne. Samarbejde og solidaritet inden for familien er et værdifuldt gode og betragtes som sådan af mange mennesker. I folks bredere nærmiljø (f.eks. i lokalsamfundet) gør det samme billede sig gældende mellem generationerne, hvilket kom tydeligt til udtryk under covid-19-pandemien.

2.10. EØSU anser en dialog på tværs af generationerne med udgangspunkt i retfærdighed og lige vilkår for alle generationer for at være et af de vigtigste midler til at opnå kriseresistent solidaritet mellem generationerne.

([7]) I mindst ni OECD-lande og Malta er der offentlige institutioner, som har til opgave at overvåge gennemførelsen af regeringens forpligtelser over for kommende generationer. F.eks. i Ungarn (viceombudsmand for kommende generationer), Wales (kommissær for kommende generationer) og Malta (værge for kommende generationer).

([8]) https://www.who.int/publications/i/item/9789240016866.

3. **Solidaritet mellem generationerne: udfordringer og løsningstilgange**

3.1. **Arbejdslivet:** Empiriske undersøgelser ([9]) viser, at flergenerationsteams er mere produktive end teams bestående af kun én generation. I sådanne teams er der en kreativ konfrontation mellem forskellige generationers viden, færdigheder og erfaringer. Desuden er det at have flere generationer på en arbejdsplads et effektivt middel til bekæmpelse af både aldersmæssige stereotyper og forskelsbehandling på grund af alder. Det styrker deltagelsen på arbejdspladsen, hvis man undgår direkte eller skjult forskelsbehandling af unge (f.eks. »de kan ikke finde ud af det endnu«) og ældre (f.eks. »de kan ikke finde ud af det mere«). Derfor bør forskellige generationers deltagelse og samarbejde på arbejdspladsen være et vigtigt emne i den sociale dialog og i arbejdsgiverforeningers udveksling af bedste praksis, når det gælder kompetence- og erfaringsbaseret personaleudvikling i retning af en arbejdsstyrke med flere generationer samt håndtering af aldersproblematikker. Dette bør føre til frivilligt fastlagte standarder i regioner og/eller industrisektorer. F.eks. udgør de europæiske arbejdsmarkedsparters uafhængige rammeaftale om aktiv aldring og en tværgenerationel tilgang (marts 2017) et godt grundlag for at skabe de rette betingelser for arbejdspladser med medarbejdere fra flere generationer ([10]). Denne rammeaftale understreger merværdien af en arbejdsstyrke med stor aldersmæssig spredning, indeholder forslag til instrumenter og giver et bud på en tværgenerationel tilgang. I de tre første år efter aftalens vedtagelse rapporterede de nationale arbejdsmarkedsparter om fremskridtene med at gennemføre aftalen ([11]) samt bedste praksis på nationalt plan, hvilket muliggør gensidig læring. Desuden kan sociale kampagner med henblik på at ansætte ældre være et effektivt redskab til øget solidaritet mellem generationerne på arbejdspladsen. Grundlagt for solidaritet mellem generationerne på arbejdspladsen er imidlertid, at man undgår enhver form for forskelsbehandling på grund af alder som følge af diskriminerende politikker, hvad angår løn og social sikring, og at de unge får bedre adgang til arbejdsmarkedet.

3.2. **Seniormarkedet:** »Seniormarkedet« defineres som det segment af økonomien, der er rettet mod at imødekomme ældres behov. I 2015 blev det anslået, at det ville generere en årlig omsætning på 4,2 billioner EUR og mere end 78 millioner arbejdspladser i EU ([12]). Udviklingen af seniormarkedet skaber også muligheder for at opbygge solidaritet mellem generationerne, herunder ved at inddrage flergenerationsteams i udformningen og afprøvningen af varer og tjenesteydelser. En stigende andel af produktionen, distributionen og forbruget af varer og tjenester sigter mod at udnytte ældres økonomiske potentiale til selv at dække deres forbrug, livsfornødenheder og sundhedsbehov. Denne »anden demografiske dividende« kan understøtte den økonomiske udvikling i EU's medlemsstater. EØSU mener derfor, at der er behov for en langsigtet EU-strategi for udvikling af seniormarkedet.

3.3. **Pensionssystemer:**

3.3.1. De fleste af medlemsstaternes pensionssystemer er baseret på løbende indbetaling. På grund af den forventede øgede levetid udbetales pensionerne over længere tid. For at stabilisere pensionssystemerne har man i mange medlemsstater hævet eller overvejer at hæve pensionsalderen. I nogle lande øges pensionsalderen sideløbende med ændringerne i den forventede levetid, hvilket desværre i mange tilfælde sker uden hensyntagen til situationen for personer i farlige eller fysisk krævende erhverv, selv om disse personer har indbetalt socialsikringsbidrag igennem en lang årrække.

3.3.2. Udgifterne til pensionssystemerne stiger, hvilket kan begrænse efterspørgslen efter arbejdskraft på grund af stigende lønomkostninger. Derudover er unge i visse tilfælde ansat på kontrakter, der indebærer begrænset adgang til social beskyttelse samt lavere indbetalinger. Dette resulterer i lavere indtægter fra pensionsbidragene og større underskud i pensionssystemerne.

3.3.3. Eftersom ikke alene den forventede levetid, men også den forventede sunde levetid er stigende – med de forskellige forhold og specifikke systemer i medlemsstaterne in mente, er det værd at overveje, om disse yderligere sunde år også kunne bruges på et længere arbejdsliv og ikke udelukkende på en pensionisttilværelse, hvis den pågældende ønsker at arbejde længere. Sådanne forhøjelser bør dog indføres i et langsigtet perspektiv, gradvist og uden at underminere tilliden til de sociale beskyttelsessystemer. En sammenkædning af pensionsalderen med ændringer i den forventede levetid kan understøtte en længere og mere produktiv beskæftigelse og samtidig hjælpe med at stabilisere pensionssystemerne og dermed bidrage til retfærdighed mellem generationerne. Dog vil en forhøjelse af pensionsalderen ikke være mulig i forbindelse med arbejde, som er meget fysisk og psykisk krævende.

([9]) F.eks. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7732046/.
([10]) https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?mode=dsw&docId=11775&langId=en.
([11]) https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?mode=dsw&docId=12286&langId=en.
([12]) The silver economy: final report.

3.3.4. Det er fortsat både en offentlig og en samfundsmæssig forpligtelse at sikre, at folk kan leve et værdigt liv med pension som deres økonomiske grundlag. En fuld gennemførelse af det 15. princip i den europæiske søjle for sociale rettigheder ([13]) (ret til en pension, som svarer til folks bidrag og sikrer en passende indkomst til at leve et værdigt liv i alderdommen) bør udgøre et vigtigt element i det europæiske semester.

3.4. **Sundheds- og plejetjenester:**

3.4.1. Som det er tilfældet med pensioner, finansieres de fleste sundhedstjenester af bidrag fra erhvervsaktive personer. Unge benytter disse tjenester langt mindre end de ældre generationer. Selv om sundhedspleje i nogle medlemsstater er delvist skattefinansieret, bidrager økonomisk aktive personer mere gennem beskatning, men vil så også modtage mere, når de bliver ældre.

3.4.2. Erhvervsaktive personer står desuden over for en stigende byrde i form af uformel pleje af ældre, navnlig familiemedlemmer, hvilket begrænser deres mulighed for at forblive på arbejdsmarkedet. Dette gælder især for kvinder, som generelt påtager sig dette ansvar oftere end mænd, mens tilgængeligheden af professionelle langtidsplejetjenester varierer betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat. I den anden ende af spektret har unge familier ofte svært ved at finde økonomisk overkommelig og tilgængelig børnepasning, hvilket, navnlig for kvindernes vedkommende, også påvirker deres arbejdsmarkeds- og beskæftigelsesudsigter. Selv om sundhedsudgifter er en af de vigtigste årsager til stigende offentlige udgifter, bør det bemærkes, at sundhedsydelserne i visse medlemsstater langt fra er tilstrækkeligt økonomisk overkommelige og tilgængelige for ældre. I den forbindelse bør man også fremme en forebyggende tilgang til sundhed med henblik på et sundere liv.

3.4.3. Ikke desto mindre bør solidaritet mellem generationerne også indebære tilgængelige, økonomisk overkommelige, integrerede og lokalsamfundsbaserede sociale tjenester og langtidsplejetjenester, som er skabt i fællesskab af borgerne og deres organisationer ([14]), hvilket vil mindske omsorgsbyrden for den erhvervsaktive generation og hjælpe dem, der vælger selv at tage sig af deres nærmeste.

3.4.4. Derudover bør det bemærkes, at EU oplever en nedgang i akutte sygdomme sammenlignet med kroniske sygdomme, herunder »civilisationssygdomme« såsom demens og mentale sygdomme, der kræver langvarig og undertiden meget bekostelig behandling. Denne udvikling bunder også i usunde arbejdsvilkår, usund kost og individuel livsstil, for både yngre og ældre generationers vedkommende, samt i ufrivillig ensomhed. EØSU udtrykker derfor på ny sin støtte til Kommissionens anbefalinger til at komme ufrivillig ensomhed til livs, med henblik på at mentale sundhedstjenester skal være lette at bruge på tværs af generationer, og efterlyser en EU-strategi for mental sundhed for at tage hånd om mentale sundhedsproblemer på tværs af generationerne samt den voksende mentale sundhedskrise blandt unge.

3.5. **Lokaludvikling:** Infrastruktur og tjenesteydelser af almen interesse bør opfylde alle generationers behov. Dette kræver, at repræsentanter for alle generationer inddrages i det politiske og sociale liv i kommuner, byer, distrikter og regioner, så de demokratiske institutioner i et givet område kan sikre en produktiv idéudveksling mellem ældre og yngre indbyggere. Faktisk bør alle generationer bidrage til sammenhængende lokaludvikling og beslutningstagning med det sigte at udforme ældrevenlige samfund, der understøtter alle generationer. Navnlig bør man tilskynde unge til at deltage i lokale aktiviteter, f.eks. ved at finansiere og anerkende lokale ungdomsråd, og forblive aktive, når de bliver ældre, får familie og senere i livet når pensionsalderen.

3.6. **Boliger:** Selv om det for mange unge og mange familier efterhånden er umuligt at få opfyldt drømmen om egen bolig, påvirker ændringer i familiestrukturerne og den stigende andel af enlige samt manglen på boliger til en rimelig pris også boligstrukturen. Boliger bør gøres økonomisk overkommelige, og man bør søge efter modeller til at forbinde lokalsamfund og flere forskellige generationer. Antallet af flergenerationsboliger er stigende i mange EU-medlemsstater. Flere generationer, der bor sammen, giver ikke blot mulighed for at udveksle tjenester såsom børnepasning eller ældrepleje, dagligvareindkøb, mindre reparationer eller brug af internettet, men øger også følelsen af sikkerhed. Selv i tilfælde af enkeltpersoner fra forskellige generationer, som bor hver for sig, kan flergenerationsmødesteder i form af bygninger, der ikke er til beboelse, eller »pensionsklynger« i boligområder spille en lignende rolle. Derudover bør der i byplanlægning være fokus på at gøre offentlige rum ældrevenlige.

([13]) https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1606&langId=da.

([14]) Se Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om fælles skabelse af forsyningspligtydelser som et bidrag til et mere deltagelsesbaseret demokrati i EU (EUT C 486 af 21.12.2022, s. 76).

3.7. **Mobilitet:** Den indvirkning, mobilitet – tilpasset alle generationers behov – har på livskvalitet, deltagelse og selvstændighed, er undervurderet. Offentlige transportsystemer har lige så stor betydning for børns og unges deltagelse (bl.a. i uddannelse, især i fjerntliggende landdistrikter) som for ældres deltagelse og selvstændighed. Folk i forskellige aldre bør have nem adgang til transporttjenester. Der tages imidlertid ikke tilstrækkeligt hensyn til visse generationers behov ved planlægningen af transport- og mobilitetssystemer. Med tanke på klimapolitikken virker gratis offentlig transport, som allerede tilbydes i visse dele af EU ([15]), også til at være en løsning, man bør overveje.

3.8. **Klimapolitik:** De globale klimaændringer giver anledning til alvorlige problemer, når det kommer til solidaritet mellem de nuværende og kommende generationer og mellem samfundsgrupper inden for sidstnævnte. Klimatilpasningsstrategien bør udarbejdes i overensstemmelse med principperne om lighed mellem generationerne. Strategien bør indeholde tiltag til at sænke hastigheden af klimaændringerne, minimere de direkte skader som følge af dem samt overføre de ressourcer og værktøjer, der er nødvendige for at tilpasse sig dem. På dette område er alle generationers interesser på linje med hinanden. Klimakrisen påvirker alle, de ældre i betragtning af klimaændringernes negative indvirkning på folkesundhed, livskvalitet og sikkerhed, mens de unge og de kommende generationer vil blive ramt af de alvorligste konsekvenser af den og vil skulle leve med disse i længere tid. Unge er gået forrest, når det kommer til at danne klimabevægelser såsom Fredage for Fremtiden. I nogle EU-medlemsstater er der også ved at blive dannet tværgenerationelle alliancer og bevægelser, hvor ældre tager ansvar for deres børns og børnebørns fremtid, f.eks. ved at tilslutte sig bevægelser som Fredage for Fremtiden.

3.9. **Livslang læring:** Behovet for nye færdigheder som følge af globaliseringen og den grønne, demografiske og digitale omstilling kræver veludformede politikker for livslang læring. Dette er særlig vigtigt for ældre arbejdstagere, som risikerer at miste deres job i de sektorer, der bliver hårdest ramt af omstillingerne, men også for alle andre generationer for at opnå større tilfredshed med livet og bedre adgang til forskellige muligheder. Der er behov for samarbejde med arbejdsmarkedets parter og andre civilsamfundsorganisationer for at fremme livslang læring. Et andet vigtigt aspekt af livslang læring er overførslen af viden og erfaring mellem generationerne. Et velkendt eksempel er unge, der hjælper ældre med at tilegne sig digitale kompetencer. Et andet eksempel er ældre, der som frivillige underviser skoleklasser (i f.eks. etik, historie og politik) sammen med en lærer. Sådanne interaktioner kan også give stof til kritisk refleksion over ens egen generations rolle og resultater.

3.10. Deltagelse og frivilligt arbejde: Udveksling mellem generationerne kan fremmes yderligere gennem deltagelse og frivilligt arbejde – **aktiviteter, der beriger tilværelsen for mennesker i alle aldre og fællesskaber**. Frivilligt arbejde på tværs af generationerne er blevet en fast del af frivillige aktiviteter i hele EU og støttes allerede gennem EU-finansierede og nationalt finansierede projekter. På lokalt plan omfatter frivilligt arbejde på tværs af generationer også initiativer inden for »omsorgsfællesskaber« bestående af fagfolk, frivillige og familiemedlemmer. Solidaritet mellem generationerne tilskynder til oprettelsen af forskellige sociale netværk, som mennesker i alle aldre kan deltage i. Dette kan hjælpe den enkelte med at føle sig mere forbundet med og inkluderet i sit lokalsamfund og kan afhjælpe ufrivillig ensomhed, forbedre den mentale sundhed og skabe et mere inklusivt og forstående samfund.

Bruxelles, den 18. september 2024.

Oliver RÖPKE
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

([15]) F.eks. Luxembourg (for alle), Tallinn (for byens indbyggere), Ungarn (for EU-borgere samt schweiziske og norske statsborgere over 65 år).